

11. Kristeva J. Le texte du roman / J. Kristeva. – LaHaye, Monton, 1970.
12. Kristeva J. Une poetique ruinee / J. Kristeva // Bachtine M. La poetique de Dostoïevski. – P. : Seuil, 1970.
13. Semeiotikè. Recherche pour une semanalyse. – P. : Seuil, 1969.
14. Sollers Ph. Ecriture et revolution / Ph. Sollers // Théorie d'ensemble. – P. : Seuil, 1968.

Дата надходження до редакції – 2.09.2015 р.
Дата затвердження редакцією – 29.09.2015 р.

УДК 811.162.2: 81'38

Шулінова Л.В.

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДІЙНОЇ РЕЦЕНЗІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ТЕМАТИКИ

***Анотація.** У статті розглянуто інтертекстуальність як одну з основних характеристик сучасного медійного тексту мистецької тематики в аспекті реалізації функцій інформування та впливу в жанрі рецензії, зорієнтованої на реципієнта різного рівня підготовки.*

***Ключові слова:** інтертекстуальність, інтертекст, прецедентний текст, медійний текст, рецензія.*

***Інформація про автора:** Шулінова Лариса Василівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри історії та стилістики української мови; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.*

Shulinova L.V.

INTERTEXTUALITY OF MODERN UKRAINIAN REVIEW ON ARTISTIC TOPICS

***Abstract.** The article deals with intertextuality as one of the main characteristics of contemporary media text on art theme.*

It was determined that among the texts in which the media has a specific dialogic expression there are reviews on secondary source information and the existence of different destinations: the reader, the authors of reviewed

.....
intellectual product, professionally trained recipients and others. By its nature review texts are intertextual, i.e. those in which different texts, cultural codes, discourses are intertwined.

12 review texts of modern Ukrainian full-length movies " The Brothers. The Last Confession" (2013); "The Unbreakable" (2015); "The Guide" (2014) were analyzed. They are published in media in such sections as Culture, Art, Reviews, Blogs and others.

Those intertexts were analyzed which the author uses to inform and influence the recipient, touching upon the importance of cultural background knowledge or memory, or those that determine interest, and thus stimulate cognitive activity of a reader.

Three groups in media intertext movie reviews were analyzed: 1) intertexts related to literary, media or scientific texts; 2) intertexts related to the field of cinema: other movies, directors and actors personalities, movie development directions, etc.; 3) intertext quotes from books and other media texts, songs, literary works, statements of famous people, etc.

It was cleared out that all works of art in the media text of relevant topics are important and can be intertexts to each other.

The study gives reason to believe that a media review of art topics is multi-layer/multi-dimensional text in which intertextuality serves as an architectonic as well as cognitive element and mean of influencing the recipient, and creates dialogism of modern media text.

Key words: *intertextuality, intertext, precedent text, media text, review.*

Information about author: *Shulinova Larysa Vasylivna – PhD, associate professor; associate professor of the department of history and stylistics of Ukrainian language; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.*

Шулинова Л.В.

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ МЕДИЙНОЙ РЕЦЕНЗИИ ИСКУССТВОВЕДЧЕСКОЙ ТЕМАТИКИ

Аннотация. *В статье рассмотрена интертекстуальность как одна из основных характеристик современного медийного текста об искусстве в аспекте реализации функций информирования и влияния в жанре рецензии, предназначенной для реципиента разного уровня подготовки.*

Ключевые слова: *интертекстуальность, интертекст, прецедентный текст, медийный текст, рецензия.*

Информация об авторе: *Шулинова Лариса Васильевна – кандидат филологических наук, доцент; доцент кафедры истории и стилистики украинского языка; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.*

Сучасний медійний текст є складним багаторівневим утворенням і щодо структури, і щодо сприйняття. Технологічний потенціал ЗМІ дає можливість реалізовувати авторський задум із прогнозованим результатом через поєднання власне текстового, візуального й аудіовпливів, що й складають основу креолізованого медіатексту. В реальній практиці текстотворення, "що має на меті впливати й переконувати, усі види інформування тісно переплітаються – така закономірність впливу в медійній сфері, здійснюваного в діалозі автора й читацької аудиторії. Можна говорити лише про ступінь їх вияву в кожному типі текстів" [1, с.12].

Серед текстів, у яких діалогічність має специфічний вияв, є рецензії, адже вони, насамперед, вторинні щодо першоджерела інформації та мають різних адресатів: читач, автори рецензованого інтелектуального продукту, фахово підготовлені реципієнти та ін. Як відомо, основа рецензії – відгук (завичай – критичний) про наукові, мистецькі твори. Особливо складним є рецензування сучасних синтетичних творів мистецтва, зокрема реклами, телепрограм, театральних вистав, комп'ютерних ігор, кінофільмів через їх багатовимірність, нелінійність, застосування різних засобів і способів художньої виразності. А тому, вважаємо, актуальним і перспективним є дослідження саме мистецьких медійних рецензій.

За своєю природою тексти рецензій є інтертекстуальними, тобто такими, в яких переплетені різні тексти, культурні коди, дискурси.

Експліцитні форми інтертекстуальності можуть бути в тексті очевидними, виявлятися через графічні позначки (лапки при цитуванні, курсив) або через семантичні – ім'я автора згаданого твору, його назву, ім'я персонажа, яке прямо відсилає до

певного твору. Імплицитні вияви інтертекстуальності більш невизначені та різноманітні: алюзії, пародії, стилізації, колаж та ін. [2, с. 133, 45].

Важливим, на наш погляд, щодо розуміння інтертекстуальності мистецького медійного тексту є поняття інтертексту. Інтертекст визначаємо за Н. Пьєге-Гро: "це вся сукупність текстів, відображених у даному творі, незалежно від того, чи співвідноситься він із твором *in absentia* (наприклад, у випадку алюзії) чи включений у нього *in praesentia* (як у випадку цитати)" [3, с. 49]. Інтертекст завжди створює певний спосіб сприйняття інформації, безумовно вимагаючи активної співучасті у процесі її аналізу. Також, спиратимемося на твердження Р. Барта, в якому він порівнює текст із музичною партитурою нового типу, де виконавець є співавтором, доповнює її, а не лише виконує: "Текст якраз і подібний до такої партитури нового типу: він вимагає від читача дієвого співробітництва" [4, с. 421]. Рецензія і спрямована на творчу співпрацю автора й реципієнта, у процесі якої відбувається певна дискусія, а отже, розкривається та розвивається мисленнєвий, інтелектуальний потенціал обох учасників спілкування.

Застосування інтертекстуальності в текстах мистецької тематики, безумовно, відображає культурний код автора та спирається на фонові знання реципієнта, пов'язані з його освітою, життєвим досвідом, рівнем культури, приналежністю до певної соціальної групи та ін.

На нашу думку, для створення і сприйняття медійного тексту мистецької тематики визначальним є рівень освіченості в широкому розумінні або культурної грамотності (термін Е. Хірша: *cultural literacy*) [5], тобто певні знання про історію, мистецтво, науку, що дає змогу пересічному носієві культури адекватно спілкуватися в соціумі у відповідний історичний період.

Серед інтертекстів розрізняємо окрему групу текстів – прецедентні. Визначаємо це поняття за Ю. Карауловим: прецедентні – тексти, (1) важливі для певної особистості і пізнавально, й емоційно, (2) такі, що мають надособистісний

характер, тобто добре відомі і широкому оточенню цієї особистості, включно з її попередниками і сучасниками, і, нарешті, такі, (3) звернення до яких повторюється неодноразово в дискурсі цієї мовної особистості [6, с. 216] та за Г. Слишкіним: прецедентний текст – це послідовність знакових одиниць, що характеризується цілісністю і зв'язністю, має ціннісне значення для певної культурної групи [7, с. 29]. Погоджуючись із Г. Слишкіним, вважаємо, що на сучасному етапі розвитку суспільства прецедентним може бути не лише вербальний текст, а й такий, у якому наявні відео й аудіокомпоненти: кінофільми, кліпи, плакати, графіті та ін.

Для аналізу нами взято 12 текстів рецензій на повнометражні сучасні українські кінофільми "Брати. Остання сповідь" (2013); "Незламна" (2015); "Поводир" (2014). Усі вони опубліковані в загальнонаціональних ("Тиждень. ua", "Дзеркало тижня", "Українська правда", "iPress", "Інсайдер"), регіональних ("Високий замок") або мистецького спрямування ("Телекритика", "Культпростір") ЗМІ у рубриках Культура, Арт, Рецензії, Блоги та ін.

Для аналізу не залучалися тексти з джерела рецензування, вони, на наш погляд, потребують окремого дослідження.

Ми розглядали ті інтертексти, які автор використовує для інформування та впливу на реципієнта, актуалізуючи його культурну пам'ять чи фонові знання, або такі, котрі зумовлюють зацікавлення, а отже, стимулюють пізнавальну діяльність читача.

Важливою для розуміння авторського задуму та впливу на читача є **група інтертекстів**, у яких рецензент відсилає до **літературних, медійних або наукових текстів**:

Але у культурі, яка досі не спромоглась ні на що більше як паразитувати на кількох посередніх текстах про той час та одному "Жовтому князеві", він собі цього дозволити не міг (Романюк, "Поводир").

*Що ж стосується того, що кобзарі "надто пафосно" у поїзді співають, то правда ж, друзі, не **Годо** ж їм там чекати (Романюк, "Поводир").*

Дискурс іронії 80-их та "пацанячої" прози 90-их зуміли зробити важливу для української культури річ: звести рахунки з радянською офіційною культурою, яка до України мала такий же стосунок, як, скажімо, Корнійчук до драми, тобто – ніякого (Романюк, "Поводир").

На виході з метро роздають **безплатні газети**. Одна з них – ця. Беру. Читаю. Тремтять руки. "Що, все так скоро?!" На півшпальти **"Нової доби"** портрет Йосипа Сталіна. Заголовки на кшталт "Рішення партії – в життя"... (Вергеліс, "Поводир").

...Тобто заманює майбутнього глядача в кінозал навіть **"атмосферою"** газетної маячні початку 1930-х. Часу, про який і оповідає картина про незрячих (Вергеліс, "Поводир").

У суті своїй "Поводир" Саніна – це спроба національного епосу. І кожен, хто коли-небудь тримав у руках **книжку, де в титулі були слова "Історія (чи теорія) культури"**, знає, що для цього жанру психологія не те щоб не визначальна, а попросту неважлива (Романюк, "Поводир").

Ніхто ж не стане закидати **психологічну пласкість персонажу Кассандри, яка в домі Агамемнона іде на заклання, знаючи про нього**. Вона йде, бо її веде туди епічна історія.

Як нікому, я сподіваюсь, не прийде у голову звинувачувати **"Гляду"**, що у ній замало психології і мотивації, скажімо, в епізоді, де поданий **перелік кораблів, що йдуть воювати Трою** (Романюк, "Поводир").

Першоджерело – **"Джмелиний мед"** письменника Торґні Ліндгрена – історія не тільки для Трофименко, а й навіть для фон Трієра, Вонга Кар Вая і Бертолуччі. **Камерна екзистенційна драма Ліндгрена** – велика історія любові й ненависті, наелектризована пристрастями, забезпечена сильними характеристиками та драматичними сюжетними поворотами (Вергеліс, "Брати").

Тема братів – їхньої одвічної ворожнечі, любові-ненависті – одна з міфологем, зокрема й вітчизняної культури.

Популярні брати Карпо й Лаврін у "Кайдашевій сім'ї" Івана Нечуя-Левицького роками ділять одну нещасну грушу, яка в різних версіях повісті то засихала, то знову цвіла.

Сава й Михайло – поганий і хороший – так чи інакше ділять землю в однойменному видатному романі Ольги Кобилянської. І вже сама земля стає суцєю карою для кожного з них (Вергіліс, "Брати").

Молода режисерка Вікторія Трофіменко, дебютантка в ігровому кіно, кілька років тому прочитала повість шведа Торґні Ліндгрена "Джмелиний мед" – про братів, що зненавиділи один одного замолоду, та так і померли без прощення й прощання (Барабаш, "Брати").

У романі "Нестерпна легкість буття" Мілан Кундера розповідає про шість випадковостей, завдяки яким Томаш зустрівся з Терезою (Володарський, "Брати").

"Брати" вийшли не стільки самостійною роботою, скільки ілюстрацією до книги. Чи варто їх дивитися? Загалом, варто, тільки спочатку обов'язково потрібно прочитати "Джмелиний мед". Чудовий роман (Володарський, "Брати").

Тут починається найцікавіше: Трофіменко зняла свій дебют за романом популярного шведа Ліндгрена "Джмелиний мед", перенісши дію в українські Карпати і суттєво видозмінивши – так і хочеться сказати "спростивши", але насправді "втративши" його смислове наповнення (Станісевич, "Брати").

Проте радянська історична наука, особливо – в часи, коли головним джерелом історичних знань був "Короткий курс історії ВКП(б)", виглядає досить сумнівною з огляду навіть на той час дисципліною (Кокотюха, "Незламна").

Як бачимо, більшість із інтертекстів цієї групи можна розглядати як прецедентні для сучасних реципієнтів, зокрема: *"Жовтий князь" Василя Барки, "Земля" Ольги Кобилянської, "Кайдашева сім'я" Івана Нечуя-Левицького, "Іліада" Гомера.* Саме актуалізація знань, уявлень, асоціацій на основі таких текстів сприяє донесенню потрібної авторові рецензії інформації до читачів і зумовлює практично в усіх випадках прогнозовану реакцію, а отже, і впливає на формування відповідного

.....

ставлення до рецензованого кінофільму. Такі інтертексти не потребують занадто значних зусиль для розуміння, на відміну від інших (п'єса *"Чекаючи на Годо"* Семюеля Беккета, роман *"Нестерпна легкість буття"* Мілана Кундери, повість шведа Торґні Ліндгрена *"Джмелиний мед"*, *"Історія (чи теорія) культури"*, *"Короткий курс історії ВКП(б)"*, *"пацаняча" проза 90-их, газета "Нова доба"*). Ці інтертексти детальніше коментовані авторами рецензій або використані лише для створення/відтворення потрібної атмосфери певного історичного періоду. Проте серед цих текстів дещо виокремлюється *повість Торґні Ліндгрена "Джмелиний мед"*, яка є першоосною (хоч й істотно трансформованою) для сценарію кінофільму "Брати. Остання сповідь". У всіх рецензіях на цей фільм зіставляються обидва твори мистецтва, що є абсолютно логічним і підставним. Таке порівняння двох творів мистецтва сприяє і кращому критичному розгляду рецензованого джерела і розширює світогляд реципієнта, спонукаючи його ознайомитися не лише з фільмом, а й із прозовим художнім текстом, щоб сформуванати власну думку щодо вдалого/невдалого його застосування кінематографістами.

Група інтертекстів, що пов'язані зі сферою кіномистецтва: іншими кінофільмами, постатями режисерів та акторів, напрямками розвитку кіно та ін. – є основою сучасної кінорецензії, адже, актуалізуючи фонові культурні знання реципієнта, сприяє реалізації функцій інформації та впливу через діалог автора й читача.

*Інколи здається, що треба подякувати богу за часи, коли в Україні знімали по фільму в рік. Цього року зняли два, і їх вистачило, щоб усі встигли пересваритись, а дехто й перетворитись з перспективного молодого режисера на базарну бабу, яка уже просто не знає, як себе краще назвати: просто українським **Камероном**, чи вже одразу **"Титаніком"** (Романюк, "Поводир").*

*У той же час, фільму Саніна намагаються накинати класичні претензії до всякого шароварництва, що раніше зробили з **"ТимХтоПройшовКрізьВогонь"**. Але коли щодо*

фільму Ілленка претензії були справедливі і обґрунтовані, то до "Поводиря" вони не дуже-то і надаються (Романюк, "Поводир").

Ще одним, спільним для більшості критиків фільму, закидом стало звинувачення "Поводиря" у надмірній патетичності.

Хотілося б порадити їм піти в кіно і подивитись який-небудь "Тарас Бульба" чи "Сталінград", порівняти і заспокоїтись, але краще наведемо слова самого Саніна, після яких, сподіваємось, це питання відпаде (Романюк, "Поводир").

Олесь Санін знімав свій другий художній фільм (перша робота – "Мамай") більше семи років (Кондратишина, "Поводир").

Звісно, тему Голодомору режисер згадав бігцем і кілька кадрів голодних дітей не йдуть у порівняння з екранізацією книги Василя Барки "Жовтий князь" – вражаючою роботою Олесь Янчука "Голод 33" про життя східного українського села без їжі.

Розпочинається кінострічка кадром руху потяга – алюзія до одного з перших фільмів в історії кіно ("Прибуття поїзда" братів Луї та Огюста Люм'єрів): коли потяг починає їхати у глядацький зал, ти маєш змогу пережити страх і переляк перших людей, хто побачив "рухомі кадри" (Кондратишина, "Поводир").

Кадри трактора в селі нагадують "Землю" Довженка, де український режисер показав враження селян від першого трактора (Кондратишина, "Поводир").

Першим важливим фактом є те, що обидва нові українські фільми (котрі всуціль заповнили очі й думки глядачів), "Плем'я" Мирослава Слабошпицького та "Поводир" Олесь Саніна, базуються на темі фізичного каліцтва, пов'язаного з органами відчуття... (Підгора-Гвяздовський, "Поводир").

...драматично-ліричну історію з формою руд-муві перетворюють на бойовик із очевидними алюзіями "Сліпої люті" Філіпа Нойса з Рутгером Хауером у головній ролі (Підгора-Гвяздовський, "Поводир").

Друге завдання – втримати в одній вузді прудкі (як скакуни) жанри і стилі. Історична драма, мелодрама, бойовик про чекістів, **відгомін українського поетичного кіно, "привіти" Енгу Лі**, ролі-камео для Жадана і Джамали. В окремі моменти такий "синтез" навіть досягає гармонії (Вергеліс, "Поводир").

І тут я, звісно ж, маю привітати всіх нас із появою на великому екрані фактури значної, майже **"жангабенівської"** (Вергеліс, "Поводир").

Першоджерело – **"Джмелиний мед"** письменника Торгні Ліндгрена – історія не тільки для Трофименко, а й навіть для **фон Трієра, Вонга Кар Вая і Бертолуччі** (Вергіліс, "Брати").

Одначе при тому, що режисерка успішно ввібрала історію національного кінематографа й чесно спробувала осмислити **естетику українського поетичного кіно від параджанівських "Тіней забутих предків" до "Білого птаха з чорною ознакою"**, ця естетика багато в чому породила штампи, якими "Брати" рясніють (Барабаш, "Брати").

... У **фільмі Крістофа Оноре "Метаморфози"** міфологічні сюжети, записані Овідієм, розігравалися в антуражі сучасних багатоповіх і автострад. У стрічці Вікторії Трофименко **"Брати. Остання сповідь"** персонажі роману Торгні Ліндгрена **"Джмелиний мед"** зі шведів перетворилися на гуцулів (Володарський, "Брати").

... У романі **"Нестерпна легкість буття"** Мілан Кундера розповідає про шість випадковостей, завдяки яким Томаш зустрівся з Терезою. В **екранізації Філіпа Кауфмана** цьому пасажу відповідає стрибок Терези в басейн, що привернув увагу Томаша ... (Володарський, "Брати").

Інша річ – контекст: після відносного минулорічного кіно-"буму", витвореного **"Плем'ям", "Поводирем" і "Майданом" Лозниці**, до будь-якої української стрічки тут відчувається підвищена увага (Станісевиц, "Брати").

І жодних тобі **параджанівських Карпат** – хоча грайливе відсилення й не завадило б (Станісевиц, "Брати").

Не так давно на американських екранах пройшла хороша драма з однойменною назвою **"Брати" режисера Джима**

Шерідана: також історія про зовсім непрості стосунки між двома братами і однією "спільною" жінкою... (Станісевиц, "Брати").

...і справжня її біографія, швидше за все, прикрашена сюжетними поворотами в дусі **фільмів братів Дарденн**, а не тішить око золотими відблисками **голлівудської мелодрами** (Заварова, "Незламна").

... **Короткий уривок, Діна Дурбін** прекрасна і навіть доречна, враховуючи той факт, що присутні обговорюють відкриття другого фронту, от тільки **фільм Френка Борзеджа "Сестра його дворецького"** вийшов на екрани в 1943, тому поява співаючої російською **Діни Дурбін** на асамблеї в 1942 році є децю передчасною (Заварова, "Незламна").

Якщо дивитися здалеку, рекламний постер може викликати асоціації з **новим фільмом Кріса Нолана про пригоди Бетмена**. Героїчна монохромна постать у плащі височіє над Готемом, оберігаючи його спокій. Принаймні, ваш автор постійно проводив такі паралелі, хоча й знав – то закликають на фільм не про супермена, а про героїню. Й не на американський, а на український (Кокотюха, "Незламна").

Він починався ще в часи, коли Росію не було визнано державою-агресором. **Фільми й серіали про героїчні подвиги радянських солдатів-визволителів та їхніх коректувальників із НКВС та ГРУ** не були заборонені законом (Кокотюха, "Незламна").

Нарешті, третя обставина: **Павличенко** з причин, про які треба говорити довго й окремо, показана не українкою на війні, а радянською патріоткою. Котра наділена унікальними здібностями до влучної стрільби й захищає Батьківщину (так і просить асоціація зі стрічкою **Фрідріха Ермлера "Вона захищає Батьківщину" 1943 року випуску з Вірою Марецькою в головній ролі**) (Кокотюха, "Незламна").

... Відразу – це одна легка асоціація, цього разу з **російським серіалом "Відлига" ("Оттепель")**, герої якого живуть в СРСР так, ніби в Західній Європі. Тобто у вільному, хоча й зі своїми проблемами, світі й суспільстві (Кокотюха, "Незламна").

.....
Й тут – ще одна аналогія, з повістю Олексія Толстого "Гадюка" та однойменним фільмом Віктора Івченка, знятим студією імені Довженка в 1965 році (Кокотюха, "Незламна").

У часи, коли сучасна Україна як ніколи потребує якісного масового кіно, режисери далі вперто змагаються, хто більший **Параджанов**, хоча **Параджанов** – великий, і він один. Тому маємо не бездоганний у світоглядному плані, проте, хочеться вірити, етапний фільм, після якого опція "поетичне кіно" буде дедалі менше запотребувана сучасними творцями актуального кіно в нашій багатій на таланти, ідеї та технічні можливості країні (Кокотюха, "Незламна").

Американська стрічка "Врятувати рядового Райна" за 20 хвилин перегляду зробить з глядача паціфіста, "Незламний" така перспектива не світить (Дрималовський, "Незламна").

Варто зазначити, що більшість із наведених інтертекстів не є прецедентними (окрім **С. Параджанова** та **українського поетичного кіно**, ймовірно, **О. Довженка "Земля"** та **кінофільму "Титанік"**), і це цікаво з погляду продуктивності діалогу між рецензентом і читачем. Адже через вплив змін на життєву ідеологію безперервно змінюється корпус національних прецедентних текстів, попередні тексти витісняються, на їх місце приходять нові [8, с. 32]. Постає питання: чи зможе автор медіатексту вплинути на реципієнта щодо потреби ознайомитися із новою інформацією, що допоможе краще, глибше зрозуміти першоджерело рецензії? Однозначної відповіді, на наш погляд, немає. Інтертекстуальність як складна сукупність зв'язків між текстами, читачами й історією сама варіює параметри свого сприйняття [9, с. 149-150]. Проте можемо припустити, якщо в читача виникне (або вже є) довіра до рецензента як фахівця чи непересічної особистості, то він прагнутиме ознайомитися з невідомими йому джерелами інтертекстів.

Важливою з погляду інтертекстуальності рецензії є **група інтертекстів-цитат** із книг, інших медійних текстів, пісень, літературних творів, висловлювань відомих людей та ін. Їх функціональність у тексті є неоднозначною, адже частина з них легко впізнавані, тобто залучають читача до своєї рідної гри з

декодування та зіставлення своїх асоціацій із авторськими, а частина цитат є не дуже відомою певним групам реципієнтів (через вікові, освітні, ідеологічні особливості) і тому може залишитися не прочитаною, ймовірно, справивши певне враження обізнаністю, "розумністю" рецензента, а то й зовсім лишитися непоміченими, тобто не виконати жодної функції в медійному тексті. Зважаючи на невеликий обсяг тексту рецензії (жанрова специфіка), окремі цитати, не ставши складниками інтертекстуальності, просто переобтяжують текст.

Будь-який касовий підсумок "Поводиря" у прокаті – вже "підсумок", оскільки в цьому сенсі, як мовиться, "не хлібом єдиним", тобто не в зібраних грошах щастя... (Вергеліс, "Поводир").

Завдання надзвичайно складне, об нього багато хто зуби поламав. Бо для цього важлива і зрозумілість викладеної на екрані історії (тут, звісно, є збої), і авторські польоти уві сні та наяву... (Вергеліс, "Поводир").

Хотілося б написати "обличчя з адекватним поглядом на життя", тільки герой наш (Кочерга), як відомо, – сліпа людина, хоча й бачить більше за окремих зрячих (Вергеліс, "Поводир").

"Найголовнішого очима не побачиш". Це цитата з дорослої казки "Маленький принц" Антуана де Сент-Екзюпері. Проте вона має стосунок як до України, так і до фільму "Поводир". Гасло цієї стрічки – "Заплющ очі, дивись серцем" (Кондратишина, "Поводир").

Головну із них, яка об'єднала навколо себе майже усіх критиків фільму, думки яких доводилось читати останнім часом, можна приблизно сформулювати так: герої "Поводиря" виглядають більше схожими на картонних чоловічків, ніж на живих людей, вони позбавлені психологічного конфлікту, глибини психологічного переживання і, як наслідок, достатньої мотивації своїх дій у доволі штучній сюжетній канві (Романюк, "Поводир").

Це завдання надважке, куди важче і цікавіше, ніж підключитись до уже готового дискурсу українського бруталу

90-их і валити людей тумбочками (хоч, як казав класик, "лебедь красивий як лебедь, а обізяна як обізяна") (Романюк, "Поводир").

Віктор Суворов писав, що Сталін був впевнений у "дружбі" Гітлера, хто б і що йому не казав (Підгора-Гвяздовський, "Незламна").

Власне, так само на Україну напали росіяни, які не є фашистами за політичною ознакою – лише за духом, через своє варварство і пророчу співвіднесеність із **фразою, промовленою, як вважається, Вінстоном Черчиллем: "Фашисти майбутнього будуть називати себе антифашистами"**, тобто так само, як росіяни, блазнюючи, називали себе антифашистами, а протестувальників на Майдані – фашистами (Підгора-Гвяздовський, "Незламна").

"Незламна" – рідкісний випадок, коли в сучасному вітчизняному кіно про війну ти не побачиш, як держзамовлення борються одне з одним, і ряджені в чистих гімнастках виголошують, **поки кулі свистять степом і вітер гуде в проводах, сповнені нафосу промови** (Заварова, "Незламна").

За словами творців фільму, картина має антивоєнне спрямування (Дрималовський, "Незламна").

Продюсери Ігор Савиченко та Максим Асадчий (очевидно, синхронно) заявляють: "Це очікувані показники. Дива не сталося. Але крок за кроком, фільм за фільмом українське кіно намагається достукатися до свого глядача. І нарощує аудиторію. Для цього нам треба продовжувати знімати якісне кіно, а кінотеатрам – не боятися його показувати" (Вергіліс, "Брати").

Ці обличчя відбивають таке послання: **приємно вспомнить в час заката любовь, убитую когда-то...** (Вергіліс, "Брати").

Як можемо бачити, частина цитат є прямими (у лапках), деякі подано описово, окремі вирізняються транслітераційним відтворенням російської мови, є непрямі покликання на авторів кінофільмів чи інших критиків.

Відзначимо, що в рецензії А. Кокотюхи на фільм "Незламна" є фрагмент тексту (2 великі абзаци), що складається з прямих і непрямих цитат із рецензій інших критиків (І. Грабовича,

Я. Підгори-Гвядзовського, А. Філатова) і посадовців (П. Ілленка, К. Копилової), висловлювання коментуються і подекуди є підставою для подальших узагальнень автора, водночас спонукають читача до власних роздумів.

Проте особливу увагу, на наш погляд, привертає подвійний інтертекст: рецензія Р. Романюка на фільм "Поводир" (... *краще наведемо слова самого Саніна, після яких, сподіваємось, це питання відпаде...*) – цитата режисера О. Саніна (5 абзаців) – покликання у цитаті О. Саніна на пісню та інший кінофільм (*Можна ж було зняти так, що було б крутіше за "Вставай страна огромная" ... Це такі маленькі розчарування глядацькі, без яких би я перетворився на московського режисера і зняв би "Сталінград"*).

Проаналізований матеріал підтверджує спостереження Н. Пьєге-Гро про те, що інтертекстуальність розуміється вже не лише у вертикальному вимірі ієрархічної послідовності творів, а у вимірі горизонтальному, де всі тексти нівелюються у правах [10, с. 187]. Усі твори мистецтва у медійному тексті відповідної тематики є значущими й можуть бути інтертекстами один щодо одного.

Розглянуті нами три групи інтертекстів у медійних кінорецензіях є лише першим кроком до подальшої роботи щодо розкриття потенціалу інтертекстуальності сучасного медійного тексту.

У цілому, вважаємо, що медійна рецензія мистецької тематики є багатошаровим / багатовимірним текстом, у якому інтертекстуальність є і архітектонічним складником, і когнітивним, і засобом впливу на реципієнта і сприяє реалізації діалогічності сучасного медійного тексту, яка передбачає активну творчу співпрацю автора та реципієнта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дускаева Л.Р. Интенциональность медиаречи : онтология и структура / Лилия Рашидовна Дускаева // Медиа́текст как полиинтенциональная система : сб. статей / отв. ред. Л.Р. Дускаева, Н.С. Цветова. – СПб. : С.-Петербург. гос. ун-т, 2012. – С. 10-17.

2. Пьєге-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности : [история и теории, типология, поэтика] : пер. с фр. / Натали Пьєге-Гро ; пер.

Г.К. Косиков, и др. ; общ. ред. Г.К. Косиков ; вступ. ст. Г.К. Косиков . – М. : Изд-во ЛКИ, 2008 . – 238 с.

3. Барт Р. От произведения к тексту / Р. Барт // Барт Р. Избранные работы : Семиотика : Поэтика ; Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г.К. Косикова. – М. : Прогресс, 1989. – С. 413-423.

4. Hirsch E.D., Jr. Cultural Literacy. What Every American Needs To Know / Hirsch E. D. – N.Y. : Random House, Inc., 1988. – 254 p.

5. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Юрий Николаевич Караулов. – Изд. 7-е. – М. : Издательство ЛКИ, 2010. – 264 с.

6. Слышкин Г.Г. От текста к символу : лингвокультурные концепты прецедентных текстов / Геннадий Геннадьевич Слышкин. – Москва : Academia, 2000. – 125 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(Барабаш, "Брати") Барабаш Катерина. Тіні забутих. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua / Culture / 114783>

(Вергіліс, "Брати") Вергеліс Олег. Брати навіки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/CULTURE/brati-naviki_.html

(Вергеліс, "Поводир") Вергеліс Олег. "Ви ж мене, очі, плакати навчили..." – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/CULTURE/vi-zh-mene-ochi-plakat-navchili_.html

(Володарський, "Брати") Володарський Юрій. ПРОПАЛА ФАБУЛА. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cultprostir.ua/uk/post/propala-fabula>

(Дрималовський, "Незламна") Дрималовський Орест. "Незламна" чи "Битва за Севастополь"? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://wz.lviv.ua/blogs/orest_drymalovskyj/130926

(Заварова, "Незламна") Заварова Надія. МРІЯ ПРО ВРАЗЛИВІСТЬ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cultprostir.ua/uk/post/istirychna-pravda-ta-hudozhnya-vygadka-filmu-nezlamna>

(Кокотюха, "Незламна") Кокотюха Андрій. "Незламна": снайперський постріл у поетичне кіно. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.telekritika.ua/kontent/2015-04-07/105803>

(Кондратишина, "Поводир") Кондратишина Вікторія. "Поводир": стежками українського серця. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ipress.ua/articles/povodyr_stezhkamy_ukrainskogo_sertsya_95207.html

(Підгора-Гвяздовський, "Незламна") Підгора-Гвяздовський Ярослав. Її не зламати... – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/article/print/CULTURE/yiyi-ne-zlamati_.html

(Підгора-Гвяздовський, "Поводир") Підгора-Гвяздовський Ярослав. "Поводир", шлях до прозріння. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/CULTURE/povodir-shlyah-do-prozrinnya_.html

(Романюк, "Поводир") Романюк Роман. Сліпі (і) поводири. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/columns/2014/11/18/184230/>

(Станісевич, "Брати") Станісевич Євгеній. Любов і ненависть у Карпатах: на екрани виходять українські "Брати". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theinsider.ua/art/lyubov-i-nenavist-v-karpatakh-na-ekrani-vikhodyat-ukrayinski-brati/>

REFERENCES

1. Duskaeva L.R. *Intentionality of mediaspeech : ontology and structure* [Intentsionalnost mediarechi : ontologiya i struktura] // Liliya Rashidovna Duskaeva // *Mediatekst kak poliintentsionalnaya sistema : sb. statey / otv. red. L. R. Duskaeva, N. S. Tsvetova.* – SPb. : S.-Peterb.gos. un-t, 2012. – S. 10-17.

2. Pege-Gro N. *Introduction to the theory of intertextuality : [history and theory, typology, poetics]* [Vvedenie v teoriyu intertekstualnosti : [istoriya i teorii, tipologiya, poetika] : per. s fr. / Natali Pege-Gro ; per. G.K. Kosikov, i dr. ; obsch. red. G.K. Kosikov ; vstup. st. G.K. Kosikov . – M. : Izd-vo LKI, 2008. – 238 s.

3. Bart R. *From the composition to the text* [Ot proizvedeniya k tekstu] / R. Bart // Bart R. *Izbrannyye raboty : Semiotika: Poetika: Per. s fr. / Sost., obsch. red. i vstup. st. G.K. Kosikova.* – M. : Progress, 1989. – S. 413-423.

4. Hirsch E. D., Jr. *Cultural Literacy. What Every American Needs To Know* / Hirsch E. D. – N.Y. : Random House, Inc., 1988. – 254 p.

5. Karaulov Y.N. *Russian language and language identity* [Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost] / Yuriy Nikolaevich Karaulov. – Izd. 7-e. – M. : Izdatelstvo LKI, 2010. – 264 s.

6. Slyshkin G.G. *From text to symbol : linguocultural concepts of precedent texts* [Ot teksta k simvolu : lingvokulturnyye kontseptyi pretsedentnykh tekstov / Gennadiy Gennadevich Slyshkin. – Moskva : Academia, 2000. – 125 s.

RESOURCES

- (Barabash, "Braty") Barabash Kateryna. Tini zabutykh. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://tyzhden.ua/Culture/114783>
- (Verhelis, "Braty") Verhelis Oleh. Braty naviky. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://gazeta.dt.ua/CULTURE/brati-naviki-.html>
- (Verhelis, "Povodyr") Verhelis Oleh. "Vy zh mene, ochi, plakat navchyly..." – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://gazeta.dt.ua/CULTURE/vi-zh-mene-ochi-plakat-navchili-.html>
- (Volodarskyi, "Braty") Volodarskyi Yuri. PROPALA FABULA. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://cultprostir.ua/uk/post/propala-fabula>
- (Drymalovskyi, "Nezlamna") Drymalovskyi Orest. "Nezlamna" chy "Bytva za Sevastopol"? – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://wz.lviv.ua/blogs/orest_drymalovskyj/130926
- (Zavarova, "Nezlamna") Zavarova Nadiia. MRIIA PRO VRAZLYVIST. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://cultprostir.ua/uk/post/istirychna-pravda-ta-hudozhnya-vygadka-filmu-nezlamna>
- (Kokotiukha, "Nezlamna") Kokotiukha Andrii. "Nezlamna": snaiperskyi postril u poetychne kino. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.telekritika.ua/kontent/2015-04-07/105803>
- (Kondratyshyna, "Povodyr") Kondratyshyna Viktoriia. "Povodyr": stezhkamy ukrainskoho sertsia. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://ipress.ua/articles/povodyr_stezhkamy_ukrainskogo_sertsya_95207.html
- (Pidhora-Hviadzovskyi, "Nezlamna") Pidhora-Hviadzovskyi Yaroslav. Yii ne zlamaty... – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://gazeta.dt.ua/article/print/CULTURE/yiyi-ne-zlamati-.html>
- (Pidhora-Hviadzovskyi, "Povodyr") Pidhora-Hviadzovskyi Yaroslav. "Povodyr", shliakh do prozrinna. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://gazeta.dt.ua/CULTURE/povodir-shlyah-do-prozrinnya-.html>
- (Romaniuk, "Povodyr") Romaniuk Roman. Slipi (i) povodyri. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://life.prawda.com.ua/columns/2014/11/18/184230/>
- (Stanisevych, "Braty") Stasinevych Yevhenii. Liubov i nenavyst u Karpatakh: na ekrany vykhodiat ukrainski "Braty". – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.theinsider.ua/art/lyubov-i-nenavist-v-karpatakh-na-ekrani-vikhodyat-ukrayinski-brati/>

Дата надходження до редакції – 10.09.2015 р.

Дата затвердження редакцією – 12.10.2015 р.